

Fredens no

Konflikten er glemt av verden, og ignorert av stormaktene. Men folket som lever blant sanddynene i Sahara vil ikke gi opp.

Marianne Bårdsgjerde
marb@k7bulletin.no

– Det eneste jeg ikke kommer til å miste er håpet, sier Elkoria «Rabab» Amidane. Hun fikk tildelt Studentenes Fredspris 2009 under den internasjonale studentfestivalen i Trondheim (ISFiT). Forrige fredag var hun på Studentersamfunnet i Bergen for å fortelle sin historie.

MED FREDELIGE MIDLER

– Studentenes Fredspris gjør at myndighetene ikke lengre kan fengsle og torturere meg i stillhet. Men det kan de likevel gjøre med vennene mine og min familie, påpeker hun.

– Det er en oppmuntring for oss til å fortsette kampen med fredelige midler, sier Amidane.

Leder for Studentenes Fredspris, Thor Richard Isaksen, mener Rabab personifiserer utmerkelsen.

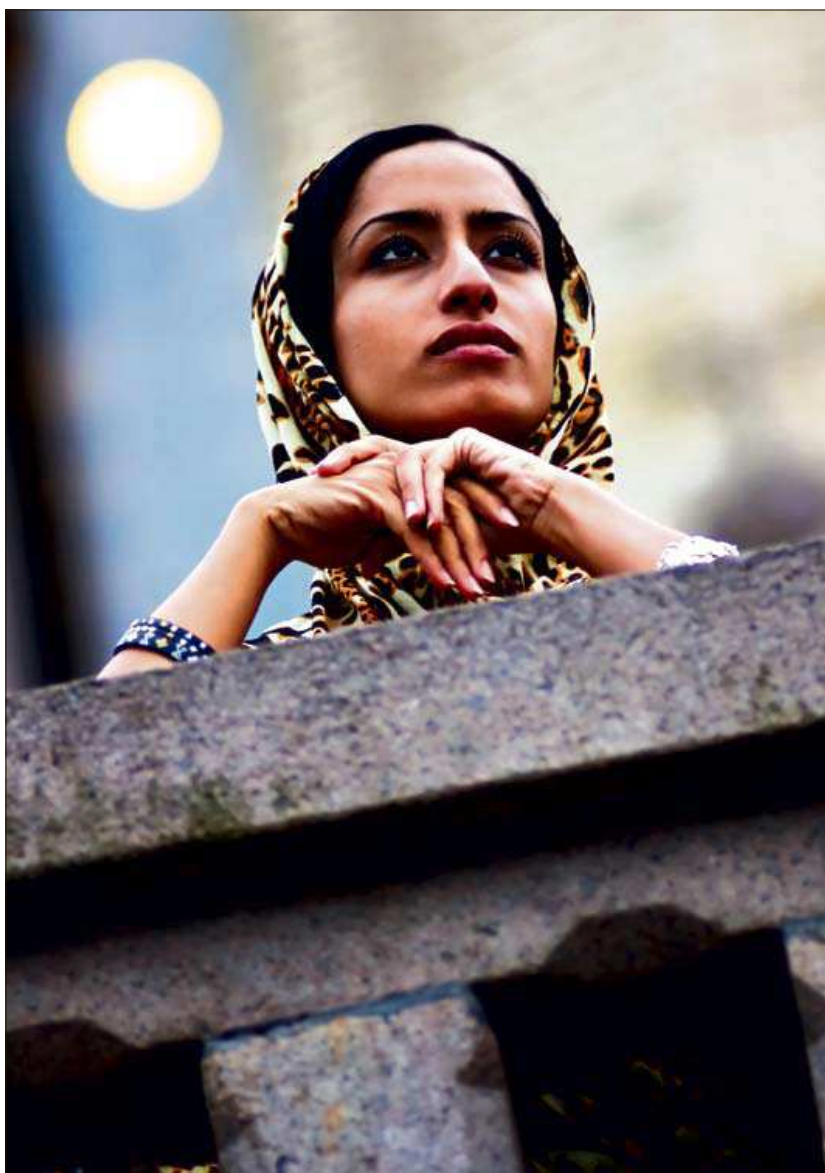
– Rabab har blitt tildelt prisen av tre hovedgrunner. Det første er at Rabab har vist mot til å ytre seg, på tross av fare for seg selv og sin familie. Det andre er at hun jobber for at et selvstendig Vest-Sahara skal innføre demokratiske prinsipper. Til sist kvalifiserer hun til prisen fordi hun har valgt å kjempe kampen med ikke-voldelige midler.

– Har det noe hensikt å dele ut en slik utmerkelse?

– Det er klart at Studentenes Fredspris ikke har like stor tyngde som andre fredspriser, men hensikten er først og fremst å synliggjøre studenters rolle i kampen for demokrati og menneskerettigheter. Det har vi lyktes med i år, sier Thor Richard Isaksen.

GIR HEDER TIL DE MODIGE

Det er det flere som er enige med

GIR IKKE OPP HÅPET. Rabab (23) er villig til å risikere livet i kampen for selvstendighet.

Foto: Ketil Blom

ham om. Ågot Valle, medlem i Nobelkomiteen og Stortingsrepresentant for SV, setter stor pris på studentenes engasjement.

– Prisen setter fokus på områder og regioner som ofte blir glemt. Da tenker jeg ikke bare på Vest-Sahara, men også eksemplvis på forrige års prisvinner fra Colombia.

– Prisen gir heder til modige mennesker som tør å fortsette kampen mot undertrykkelsene. Samtidig bekrefter engasjemen-

tet rundt prisen det vi allerede vet, nemlig at norske studenter er opptatt av noe som er større enn seg selv. Det er veldig positivt, sier Valle.

Stein Tønnesson, direktør for Institutt for fredsforskning (PRIO), slutter også opp om engasjementet.

– Håpet for Vest-Sahara ligger i en gradvis demokratisering av det marokkanske samfunnet, som tillater ikkevoldelig opposisjon og meningsytringer.

Studentfredsprisen kan være et ledd i å gi konflikten internasjonal oppmerksomhet, og dermed legge press på Marokko, mener han.

UTVIST FRA SKOLEN

Rabab vokste opp i El-Aaiún, en tidligere spansk koloniby som nå er okkupert av marokkanske styresmakter. Hun forteller at hun ble 19 før hun fikk vite om konflikten.

– Min generasjon har vokst

opp under marokkansk administrasjon. Vi har aldri visst om noe annet. Men selv om jeg har marokkansk pass, har jeg alltid følt meg annerledes. Lærerne lo alltid når jeg pratet, og jeg ble utvist fra skolen i to år fordi jeg kritiserte den marokkanske kongen.

Først i 2005 falt brikkene på plass. Enølge av demonstrasjoner for selvstendighet preget gatene og universitetene i hele landet. Endelig sa også Rababs familie i fra at de også var en del av sahrawi-befolkningen.

– Det er vanskelig for foreldre å fortelle barna sannheten. De vet at de kommer til å få et tøffere liv når de vet at de er sahrawi og kjemper for selvstendighet. Men vi kan ikke gi opp. Jeg føler på meg at Vest-Sahara kommer til å bli fritt, kanskje ikke i min generasjon, kanskje ikke engang for mine barn, men en gang vil sahrawiene få sitt land tilbake, sier hun med et smil.

ULØST KONFLIKT

I FN er Vest-Sahara sett på som et dekoloniseringsspørsmål som bør løses gjennom å avholde en folkeavstemning. Da Spania trakk seg ut fra territoriet på 1970-tallet, hevdet både Mauritania og Marokko at de hadde rett til det sahraviske området. I 1973 formet minoritetsbefolkningen sin egen motstandsorganisasjon, Polisario, og i 1976 brøt det ut krig mellom de stridende partene. En fredsavtale ble inngått i 1991, og FN styrken MINURSO har siden den gang hatt til oppgave å overvåke våpenhvilen og arrangere en folkeavstemning.

– Hvorfor er konflikten fremdeles uløst?

Morten Bøås, Seniorforsker på Fafos Institutt for anvendte internasjonale studier, mener nøkkelen ligger i å avklare hvem som har lov til å stemme.

– Hvem som skal ha stemmerett i en eventuell folkeavstemning er et av kjernespoemålene i konflikten. Her må både den sahraviske og marokkanske siden ta ansvar for at dette ikke har skjedd, sier han.

– Et viktig poeng er også

madinne

at endring innebærer usikkerhet. Marokko sees på som en stabiliserende faktor i en ustabil region, og har vært en viktig partner både under den kalde krigen og i «kampen mot terror». Med en ny selvstendig stat vet en ikke hva en får, og dermed har Frankrike, EU og USA i hovedsak valgt å støtte den marokkanske siden.

STORMAKTENE BRYR SEG IKKE

Stein Tønnesson i PRIO påpeker også at stormaktene ikke har ansett konflikten som viktig nok, og at det dermed har vært lite villighet til å legge press på partene.

– I og med at konflikten ikke truer verdens fred og sikkerhet, har stormaktene heller ikke sett seg tjent med å innføre sanksjoner mot Marokko.

Resultatet er at minst 125 000 saharwier lever i eksil i semi-permanente flyktningeleirer på algerisk side. En 2200 kilometer lang mur hindrer befolkningen i de okkuperte områdene fra å komme i kontakt med

befolkningen i flyktningleirene i Algerie.

Morten Bøås fremhever at det ikke bare er saharwien som har noe å tjene på at konflikten blir løst.

– Marokko er fremdeles et patriarkalsk samfunn, og det foregår en stadig militarisering av det sivile samfunnet. For å få til reformer i Marokko, er det nødvendig å finne en løsning begge parter kan leve med.

Rabab selv synes det er viktig at saharwien lærer av de feilgrep som er gjort i andre deler av Afrika.

– En saharwisk stat må være demokratisk og fri, og makt-haverne må kunne stilles til ansvar. Vi kan ikke tillate at våre representanter handler mot vår egen vilje når vi endelig får vår egen stat.

BLIR SLÅTT AV POLITIET

Som student i Agadi er Rabab særlig opptatt av situasjonen for de saharwiske studentene. Problemet er at dialekt, klesdrakt, utseende og kulturelle

koder avslører dem, og gjør at de stikker seg ut i mengden. Det gjør dem mer utsatte for overgrep.

– På campus vet boligadministrasjonen hvor vi bor. Det er derfor ikke noe problem for politiet å plukke oss ut når de har en razzia. Jeg har dessverre sett flere av mine venner blir mishandlet og slått av politiet, både i eget hjem og på åpen gate, sier hun, og legger frem bilder som taler et tydelig språk.

I følge Rabab innebærer hverdagen tortur, mishandling og diskriminering for den saharwiske befolkningen, og særlig for menneskerettighetsaktivistene. Rabab har selv blitt torturert, og er tydelig utilpass når hun forteller om velrettede spark, elektriske sjokk, slag fra batonger, seksuelle overgrep og psykisk mishandling fra det marokkanske politiet.

– Tortur kan ikke beskrives for en som ikke har opplevd det. Det er ydmykende, og de prøver å knekke sjelen din. Det eneste jeg kan håpe på, er at mine ord

smarter dem mer enn deres slag gjør meg vondt.

Saken fortsetter på neste side.

FAKTA OM VEST-SAHARA

■ **Befolkning:** 390,000 (Estimat, Juli 2008)

■ **Viktigste by:** Laayoune

■ **Areal:** 252,120 sq km

■ **Språk:** Arabisk

■ **Religion:** Islam

■ **Økonomiske ressurser:** Fosfat, fiske og muligens olje

Kilde: ciafactbook.org

TAR TID: Vest-Saharas grenser er fremdeles uavklart.

ULOVLIG: I 2005 demonstrerte den saharwiske befolkningen for selvstendighet med eget flagg

Foto: vest-sahara.no

KONFLIKTEN I VEST-SAHARA

■ Vest Saharas ble kolonisert av Spania i 1884. I 1974-1975 trakk Spania seg ut av provinsen. Både Marokko og Polisario Front har hevdet retten på territoriet frem til dags dato.

■ I 1975 avviste FN-domstolen i Haag Marokkos territoriale krav, og anerkjente Sahrawienes rett til selvbestemmelse over området. Marokko avviste dette.

■ I 1976 frem til 1991 pågikk det geriljakrigføring mellom Marokko og Polisario Front.

■ I 1991 fremforhandlet FN en fredsløsning som innebar at det skulle avholdes en folkeavstemning. Spørsmålet om hvem som har hatt stemmerett har vært en kompliserende faktor.

■ I 1996 oppga FN sin opprinnelige plan, og fremforhandler forslag om ulike overgangsordninger og autonome alternativ, men henholdvis Marokko og Polisario Front avviser disse.

■ I 2008 møtes partene til nye samtaler i New York uten å gjøre fremskritt i forhandlingene.

■ Eksilregjeringen, SADR (Sahrawi Arab Democratic Republic), har blitt anerkjent av 46 land og har medlemskap i den Afrikanske Union (AU)

Kilder: BBC, CNN

Vest-Sahara har retten, selv om Marokko har makten

Elkoria «Rabab» Amidane

–Jeg har en plikt til å bidra til at det saharaviske folket får tilbake sitt land og får leve i fred. Selv om det kan koste meg livet. Vest-Sahara har rett, selv om Marokko har makten, sier Rabab.

OPPFORDRER STUDENTER

På tross av hennes myke fremtoning, kommer ikke Amidane kun til Norge for å motta prisen. Hun har også tenkt ut en tydelig oppfordring til oss studenter.

– Dere må sørge for at norske selskaper ikke handler i det okkuperte området. Det er i strid med FNs anbefalinger, og gjør situasjonen for den

saharaviske befolkningen enda vanskeligere.

Ronny Hansen, leder for Støttekomiteen for Vest-Sahara, underbygger Rababs kritikk av norske myndigheter.

– Utenriksdepartementet lagde i 2007 et frarådningsskriv som ligger på deres hjemmesider. Det er ganske godt, men følges ikke opp når det virkelig gjelder. Slik det står i dag, er det ikke et tydelig nok incitament til å holde seg unna handel eller investeringer i Vest-Sahara.

Hansen mener også at staten må utnytte sine eierskapsinteresser mer aktivt.

– I de selskapene staten er

medeier, må en bruke eierskapet til å klart knesette rådet om å ikke handle eller investere i Vest-Sahara så lenge landet er okkupert.

K7 Bulletin var i kontakt med Utenriksdepartementets pressetjeneste. De henviser til skrevet på sine hjemmesider, og ønsker ikke å gi noen kommentar utover det.

Tilbake på studentsenteret kommer Rabab med nok et ønske fra hjertet.

– Jeg ber alle engasjere seg i konflikten. For dere må huske at alle revolusjoner begynner i det små. Selv om du er student i dag, kan du være statsminister i morgen. Det hadde vært fantastisk om Norge som første europeiske land kunne anerkjenne Vest-Sahara som selvstendig republikk.

FRITTALENDE: Rabab kjemper med fredelige midler. Fredag sjette mars møtte hun til debatt på Studentersamfunnet i Bergen.

Foto : Vasilisa Sayapina